

20.01.2021

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri käskkirja „Ettevõtlusministri 14. juuli 2015. a käskkirja nr 15-0206 „Toetuse andmise tingimused iduettevõtluse hoogustamiseks ehk Startup Estonia“ muutmine“ eelnõu seletuskiri

1 SISSEJUHATUS

14. juulil 2015. a ettevõtlusministri käskkirjaga nr 15-0206 „Toetuse andmise tingimused iduettevõtluse hoogustamiseks ehk Startup Estonia“ kehtestati toetuse andmise tingimused iduettevõtluse hoogustamise toetamiseks.

Vastavalt STS § 16 lõikele 1 kehtestab rakendusasetuse (edaspidi *RA*) juht rakenduskavas toodud eesmärkide saavutamiseks ettenähtud tegevuste kohta toetuse andmise tingimuste käskkirja (edaspidi *TAT*). Vastavalt STS § 16 lõikele 6 esitatakse nimetatud käskkirja muutmise eelnõu STS § 13 lõike 3 kohaselt kooskõlastamiseks koos seletuskirjaga, mis vastab määruse seletuskirja kohta kehtestatud nõuetele.

Käskkirja eelnõuga tehakse muudatused ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 prioriteetse suuna „TA&I süsteemi kohaliku sotsiaalmajandusliku mõju suurendamine ja nutikas spetsialiseerumine kasvualade (IKT + tervis + ressursid) arendamiseks“ meetme tegevuse „Iduettevõtluse hoogustamine. Soodustame struktuurseid muutusi ettevõtluses, toetades uute innovaatiliste ettevõtete asutamist ja kasvamist kasvualdkondades“ toetuse andmise tingimustes.

Toetuskeemi tingimustesse viiakse sisse kaks peamist muutust:

1. Meetme tegevuse senise partneri (AS SmartCap) roll muudetakse elluviijaks, käskkirja jõustamise järel viib meetme tegevusi ellu kaks elluviijat - SA KredEx ja AS SmartCap. Sellest tulenevalt täpsustatakse meetme tegevuste sisu, määratakse vastutajad, eelarved ja sätestatakse elluviijate põhiselt väljundinäitajad. Samuti täpsustatakse tegevuste sisu, mis läbi luuakse võimalus teadmus- ja tehnoloogiamahukatele iduettevõtjatele suunatud äriarendusprogrammi ehk teaduskiirendi loomiseks;
2. Meetme eelarvet suurendatakse vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt 2020. aasta lõpus kinnitatud meetmete nimekirjas väljatoodud eelarvele (8,5 miljonit eurot), võimaldades jätkata seniste tegevustega kuni käesoleva Euroopa Liidu programmiperioodi (2023. aasta) lõpuni.

Eeltoodust lähtuvalt viiakse toetuskeemi sisse muutused. Need muudatused väljenduvad käskkirja punktides 1.1.–1.8., 2.1., 3., 4.1.–4.4., 4.6.–4.8., alljärgnevalt on selgitatud muudatused nii sisus kui numeratsioonis.

TAT-i muutmise käskkirja eelnõu koostas ministeeriumi majandusarengu osakonna ekspert Henrik Kutberg (henrik.kutberg@mkm.ee, 625 6392). Eelnõu koostamisel osales SA KredEx „Startup Estonia“ juht Eve Peeterson (eve@startupestonia.ee), AS SmartCap juhatuse liige

Mari Vavulski (mari.vavulski@smartcap.ee). Õiguslikke ettepanekuid tegi ministeeriumi õigusosakonna õigusnõunik Hendrick Rang (hendrick.rang@mkm.ee, 625 6351).

2 TOETUSSKEEMI VAJALIKKUS

Meetme eesmärki ning meetme tegevust arvestades sõltub toetuskeemi vajalikkus asjaoludest, mida iduettevõtluse hoogustamiseks on võimalik ja vajalik teha, et TA oleks Eestis suunatud riigi, ühiskonna ja majanduse vajadustele. Tuginedes iduettevõtluse ökosüsteemide hindamisel tunnustatud metodoloogiatele, näiteks Startup Heatmap ning Startup Genome, jagunevad iduettevõtluse hoogustamisel olulised komponendid (s.o. märkimisväärse tähtsusega hinnanguliselt vähemalt 50% sihtrühma jaoks) järgnevalt:

1. inimkapitali kättesaadavus;
2. ökosüsteemi üldine areng;
3. kapitali kättesaadavus ja kulukuse määr.

Startup Heatmap (2019) järgi on inimkapitali kättesaadavus, ja ökosüsteemi üldine areng ja ühendused teiste riikide ökosüsteemidega iduettevõtjate jaoks asukoha valikul põhilised valikukriteeriumid. Arenguks vajalike oskustega tööjõu kättesaadavus areneb aeglaselt ning vajadused on ajas muutuvad. Iduettevõtluse hoogustamisel on tugevamas konkurentsipositsioonis paindliku talendipoliitikaga ökosüsteemid, mis suudavad süsteemselt nii vajalikku oskustööjõudu turule tuua, ümber õpetada kui ka välismaist oskustööjõudu ligi meelitada.

Ökosüsteemi üldine areng hõlmab endas tugiteenuste ja koostööpartnerite kättesaadavust (Startup Heatmap 2019), kuid ka avalikkuse suhtumist iduettevõtlusesse ja iduettevõtluseks sobivat õigusraamistikku. Ökosüsteemi üldine areng on paljuski seotud hoiakutega, mistõttu on areng pigem aeglane. Iduettevõtjatele arengukeskkonna valikul on üldine areng aga inimkapitali kättesaadavusega võrreldavalt tähtis. OECD järgi¹ on õigusraamistikul ja võrdset ettevõtluskeskkonda kujundavatel poliitikatel alustavatele ettevõtetele märksa suurem mõju kui väljakujunenud ettevõtetele.

Kapitali kättesaadavus sõltub sellest, kuivõrd on kohalikud ja rahvusvahelised investorid valmis kohalikkude ökosüsteemi investeerima. Kapitali kaasanud ettevõtted on potentsiaalselt edukamad ettevõtte edasisel arendamisel kui kapitali mitte kaasanud ettevõtted. Startup Estonia tellimisel läbi viidud uuringute (Teaduse kommertsialiseerimine Eestis ja Iduettevõtete kapitali kättesaadavuse uuring 2019, vt allmärkused 3 ja 4) andmetel on Eestis kapitali kättesaadavus tarkvarapõhistele iduettevõtjatele väga hea, mida toetab ka tugev ökosüsteem, samas on puudulik rahastuse ja tugiteenuste (sh prototüüpide arendamist toetavate äriarendusprogrammide) pakkumine teadus- ja tehnoloogiamahukatele iduettevõtjatele kõikides kasvufaasides ning väljakujunenud ökosüsteem ei toeta olulisel määral teadus- ja

---

¹ Vt <https://www.oecd.org/sti/ind/Policy-Note-No-Country-For-Young-Firms.pdf> (kättesaadav seisuga 21.12.2020).

tehnoloogiamahukate ettevõtete teket ja kasvu. Samuti on kapitali kättesaadavus ja kulukuse määr (elukallidus, maksukeskkond, teenuste hind jne) ettevõtte asukohta valikul tähtsad kriteeriumid ning olulised kõrgtehnoloogilisi tooteid ja teenuseid arendavate, sh suurt alginvesteeringut ning mitmekesisist taristut eeldavate iduettevõtjate arenguks.

3 TOETUSE ANDMISE TINGIMUSTE KÄSKKIRJA SISU JA VÕRDLEV ANALÜÜS

Uue redaktsiooniga muudetakse TATi järgnevaid punkte ja nende numeratsioone:

Punkt 1.1., milles on parandatud meetme eesmärgi ja tegevuse sõnastust.

punkt 1.3., mis sõnastab toetuskeemi elluviimise tulemusel;

punkt 1.4., varasem „toetuskeemi vajalikkus“, milles tuuakse välja rakendusasutus- ja üksus;

punkt 1.5., varasem „terminid“, mis kajastab toetuskeemi elluvijaid;

punkt 1.6., varasem „tegevuste eelarve“, mis kajastab „termineid“;

punkt 1.7., milles on toetavate tegevuste nimetused, eelarved tegevuste ja elluvijate kohta;

punkt 1.8., milles on kirjeldatud toetuskeemi sihtgrupp;

punkt 2.1., kus on kirjeldatud toetatavad tegevused;

punkt 3., kus on kirjeldatud väljundinäitajad;

punkt 4.1., kus on kirjeldatud vähese tähtsusega abi;

punkt 4.2., mis loetleb rakendusüksuse õigused ja kohustused;

punkt 4.3, mis toob välja elluvijate õigused ja kohustused;

punkt 4.4., mis kirjeldab toetuskeemi tegevuskava kinnitamise ja muutmise;

punkt 4.6., mis nimetab toetuskeemi abikõlblikud ja mitteabikõlblikud kulud.

Punkt 4.7., mis nimetab toetuse maksmise tingimused ja korra.

Punkt 4.8., mis toob välja aruannete esitamise tingimused.

Järgnevalt on kirjeldatud olulisemate muudatuste põhjused ning selgitatud muutusi punktide numeratsioonis.

Punkt 1.1. „Seos Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskavaga 2014–2020“. Parandatud on alapunkti 1.1.4 „Meetme eesmärk“ all kirjeldatud, et viia tekst paremini kokku Vabariigi Valitsuse korralduses „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirjas“ väljatooduga.

Punktis 1.3. „Toetuskeemi elluviimise tulemus“ tehtud muudatusega on lisatud punkt 1.3.4., millega luuakse parem seos käskkirja tegevuste ja elluviidavate tulemuste vahel, kus tänu elluviidavatele tegevustele on välja kujunenud mitmekesine iduettevõtete ökosüsteem, mis on pikas perspektiivis jätkusuutlik ja globaalses kontekstis konkurentsivõimeline ning loob eeldused globaalse kasvupotentsiaaliga iduettevõtete tekkeks ja kasvuks Eestis. Tulemust mõõdetakse punktis 3 välja toodud väljundinäitajate abil, kvantitatiivset tulemust iduettevõtelse ökosüsteemi arengus väljendub seejuures „Aktiivsete tugioorganisatsioonide arv ökosüsteemis“ indikaator.

Punktis 1.4. Eemaldatud on varasem „Toetuskeemi vajalikkus“ (ja lisatud see käskkirja seletuskirja), mille tulemusel on siit edasi läbivalt muudetud numeratsiooni ja jätkatud punktiga „Rakendusasutus ja -üksus“, mida pole sisu poolest muudetud, vaid on tõstetud käskkirjas ettepoole.

Punktis 1.5. on „Toetuskeemi elluviija ja partner“ punkt tõstetud varasema käskkirja redaktsiooniga võrreldes samuti ettepoole ja muudetud sõnastust „Toetuskeemi elluviijad“, kuna kavandatava toetuskeemi muudatusega on edaspidi kaks elluviijat.

Toetuskeemi tegevusi viivad alates 2019. aastast ellu SA KredEx elluviija rollis ja AS SmartCap² partneri rollis, seejuures toetuskeemi tegevusi „Inimkapitali kättesaadavus“ ja “Ökosüsteemi arendamine“ viib ellu senine toetuskeemi elluviija, „Kapitali ja kulukuse määra kitsaskohtade lahendamine“ (uues käskkirja redaktsioonis tegevussuund jaotatud kaheks, vt täpsemalt allpool) tegevuse puhul on elluviija delegeerinud tegevuse sisulise elluviimise ja uute tegevuste kavandamise partnerile.

Toetuskeemi rakendamisel rollide selgeks piiritlemiseks ja seeläbi läbipaistvuse suurendamiseks muudetakse käskkirjaga senine partner programmi teiseks elluviijaks, kelle roll on teadus- ja tehnoloogiapõhiste iduettevõtjatele suunatud äriarendusprogrammi - teaduskiirendi (vt täpsemat kirjeldust allpool) – väljatöötamine ja elluviimine ning samaaegselt senise toetuskeemi elluviijaga sõlmitud partnerluslepe alusel ärikiirendi lepingu monitoorimine vastavalt toetuskeemi punktis 2.1.2 toodule.

Partneri rolli suurendamist toetab iduettevõtete investeringute ja kapitalituru arendamiseks vajaliku kompetentsi koondumine AS SmartCapi ning käsilolevate ja planeeritavate uute teadusmahukate iduettevõtete kapitali kättesaadavust parandavate meetmete rakendamine AS SmartCap kaudu (nt rohetehnoloogia investeerimisprogramm, teadus- ja tehnoloogimahukate iduettevõtete fond jt).

Samuti lahustab senine partneri roll vastutust ja kohustusi ning ei võimalda partneril isiklikult ette valmistada, läbi viia ja hilisemalt monitoorida teaduskiirendi tegevusi. Hanke edukal läbiviimisel on samavõrd oluline hanke monitoorimine ja tulemusindikaatorite jälgimine kui selle kavandamine ja läbiviimine. Elluviija rollis hakkab AS SmartCap ise tegelema nii aruandluse kui lepingu täitmise eest vastutamisega ning see muudab tegevuste planeerimise ja elluviimise vahetumalt jälgitavaks nii uue kiirendi eduka pakkuja, RÜ kui ka AS SmartCapi kui toetuskeemi lisanduva elluviija jaoks.

Punktis 1.6 „Terminid“ on osaliselt täpsustatud definitsioone ja lisatud üks uus termin. Täpsustatud on punkti 1.6.3., et oleks paremini aru saada, mida peetakse „ökosüsteemi“ all silmas, kuna toetuskeemi üks eesmärkidest on ka laiemalt mõjutada iduettevõtjate- ja ettevõtluse tulemuslikkust Eestis. Punktis 1.6.4. ja 1.6.6. on lisatud mõisted ärikiirendi ja teaduskiirendi, et oleks paremini arusaadav nende terminite sisu.

---

² Alates 01.09.2019 on toetuskeemi partneriks SA KredEx tütarühing AS SmartCap.

Ärikiirendi puhul on tegu toetuskeemi varasemalt kehtinud redaktsiooni alasuuna „Kapitali ja kulukuse määra kitsaskohtade lahendamise“ (edaspidi „Ärikiirendi“ alasuuna) tegevusega, kus iduettevõtetele muudeti kättesaadavaks erinevad ärialased teenused koos kapitaliga – SA KredEx sõlmis teenuslepingu ärikiirendiga Superangel, mille loodud riskikapitalifondi on teinud AS SmartCap nurgakiviinvesteeringu. Ärikiirendi on alates loomisest (2018. aastal) teostanud investeeringuid enam kui 20. iduettevõtjasse ning osutanud neile ka ärialaseid nõustamisteenuseid. Seejuures on oluline välja tuua, et rahastuse element on muutnud iduettevõtjate ja ärikiirendi huvid samasuunaliseks, mis võimaldab ärikiirendil paremini mõista iduettevõtja tegelikke vajadusi ning pakkuda seeläbi sobilikke teenuseid. Kapital ettevõtjatesse investeeringu teostamiseks on paigutatud riskikapitalifondi programmi väliselt, AS SmartCap kaudu.

2019. aasta seisuga on Eesti turul mitmeid IKT valdkonnale keskendunud riskikapitalifonde ja seeläbi ka teenuseid portfelli ettevõtetele, mistõttu IKT valdkonda lisanduvaid teenuseid luua pole vaja ning algselt kavandatud teist äriarendusprogrammi Superangeli kõrval toetuskeemist ei kavandata. Kogemused, võrgustikud ja kapital on endiselt olulised märksõnad iduettevõtte arengus, mistõttu teostati 2019.aastal kaks uuringut vajaduste kaardistamiseks³ ja ökosüsteemi lõppsaa

„Iduettevõtete kapitali kättesaadavus“ uuringus osalenud turuosalised (iduettevõtjad ja investorid) hindasid kõige prioriteetsemaks kapitali kättesaadavust kõrgtehnoloogiliste, kapitalimahukate ja teadusmahukate valdkondade (sh riistvara) iduettevõtjatele. Lisaks toodi välja, et Eestis on puudus teadusmahukate ja kõrgtehnoloogiliste iduettevõtete tootearendustoetustest, mis võimendaks investeeringuid. Lisaks kapitali piiratud kättesaadavusele peetakse teadusmahukates valdkondades tegutsevatel ettevõtetel keeruliseks kiirelt kasvamist, kuna Eestis puudub selleks nõutud tasemel teadustegevus ja teadmussiire.

„Teaduse komertsialiseerimine Eestis“ uuring tõi välja järgmist:

- Eesti ettevõtluskeskkond on üldiselt alustava ettevõtja sõbralik, kuid niipea, kui alustav ettevõtja on väljaspool info- ja kommunikatsioonitehnoloogia sektorit, jääb iduettevõtluse ökosüsteemis puudu vastava tehnoloogia või sektori teadmusest (nii investorid, võrgustik kui vajalike teadmistega mentorid);
- ülikoolid ei ole valdavalt motiveeritud soodustama spin-off ettevõtete teket, kuna see ei ole nende strateegiline eesmärk (riiklikku baasfinantseeringut silmas pidades ei kuulu spin-off ettevõtete arv või teaduse komertsialiseerimine laiemalt ülikoolide tulemuste mõõtmise indikaatorite hulka). Ülikoolidel pole täna välja töötatud mudelit, mis võimaldaks neil otseselt kasu saada spin-off ettevõtlusega tegelemisest (teadustulemuste patenteerimine ja litsentseerimine toob kiiremat tulu võrreldes spin-offiga, mis toob tulu alles pikema perioodi jooksul). Ülikoolid näevad spin-off ettevõtete loomises ka riski kaotada tippteadlane ettevõtlusele (keskendub teaduse asemel äritegevusele) ja seeläbi otseselt mõju ülikooli finantstulemustele. Teisalt ei ole

---

³ Teaduse komertsialiseerimine Eestis, vt https://media.voog.com/0000/0037/5345/files/SpinOff-lopparaunne_avaldamiseks.pdf ja Iduettevõtete kapitali kättesaadavuse uuring, vt https://kredex.ee/sites/default/files/202003/Idufirmade%20kapitali%20k%C3%A4ttesaadavuse%20uuring_m%C3%A4rts%202020.pdf

ka teadlased motiveeritud ettevõtlusega tegelema, sest ülikoolide karjäärimudel ei soodusta ülikooliväliseid tegevusi⁴;

- teadmiste puudumine selle kohta, kuidas akadeemilist intellektuaalomandit ettevõtlusse üle kanda ja äriks teisendada - Eesti ülikoolide juures tegutsevad küll tehnoloogiasirde ja ülikoolivälise koostöö arendamisega seotud üksused, kuid neis on puudulikud teadmised sellest, kuidas teadussaavutusi erinevatel viisidel turule tuua ja seeläbi teenida tulu ja luua lisandväärtust nii ülikoolile kui ühiskonnale.

Uuringute tulemusel ilmnes vajadus toetuskeemi sekkumisloogika täpsustamiseks, mis looks võimaluse pakkuda iduettevõtetele ja potentsiaalsetele iduettevõtetele kompleksteenuseid, mis sisaldavad lisaks äriarendusnõustamisele ka iduettevõtete arengut finantseerimise teenuseid nende ärikontseptsioonide tõestamiseks ja prototüüpide arendamiseks. Eeltoodust lähtuvalt on toetuskeemis sisustatud uus alasuund ja termin „Teaduskiirendi“, mille fookuses on teadmus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse ökosüsteem, et:

1. luua terviklik teenuste pakett nii äriarendusnõustamiseks kui ka esmase ärilise kontseptsiooni loomiseks ja prototüüpimiseks ning seeläbi toetada uute teadmus- ja tehnoloogiamahukate innovaatiliste ettevõtete asutamist ja kasvamist nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades;
2. suurendada teadmus- ja tehnoloogiamahuka ettevõtluse ökosüsteemi osaliste kompetentsi, mis looks eeldused süstemaatiliseks ja terviklikuks protsessiks teadmus- ja tehnoloogiapõhise ettevõtluse tekkeks Eestis.

Oluline on välja tuua, et teadmus- ja tehnoloogiamahukate ettevõtete all peetakse silmas ettevõtteid, kes muuhulgas tegelevad teadus- ja arendustegevusega „Teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse“ (TAKS) mõistes. See tähendab teadustegevust, mille kaudu saadakse uusi teadmisi inimese, looduse ja ühiskonna ning nende vastastikuse toime kohta või arendustegevust, kus uuringute ja kogemuste kaudu saadud teadmisi rakendatakse uute materjalide, toodete ja seadmete tootmiseks, protsesside, süsteemide ja teenuste juurutamiseks või nende oluliseks täiustamiseks.

Nimetatud teaduskiirendi lisandväärtuseks olemasolevate MKM poolt rakendatavate meetmete kõrval on see, et kui näiteks EAS-i poolt pakutavad tehnoloogiasirde teenused aitavad läbi nõustamise akadeemias sündinud tehnoloogiaid litsentseerida/arendada otsides huvitatud ettevõtteid, siis teaduskiirendi kaudu luuakse ülikoolile võimalus ise osaleda teaduskiirendi tegevuse opereerimisel ja/või teaduspõhiste iduettevõtjate arengut toetavasse programmi suunamisel. Sealhulgas oodatakse teaduskiirendilt ettevõtjatele ka ärikontseptsiooni tõestamise ja prototüüpimise teenuseid, millest täna on turul laiemalt suur puudus.

Toetava ökosüsteemi arendamiseks on samaaegselt vaja panustada toetuskeemi teenuste kaudu nii kapitali kättesaadavuse suurendamisele kui maailmatasemel kogemuste kättesaadavaks tegemisele, seetõttu on p 1.6. terminites selgelt välja toodud, et teaduskiirendi kaudu pakutav

---

⁴ Käskkirja allkirjastamise hetke seisuga on sel suunal aset leidnud positiivne areng, nt Tartu Ülikooli Arengukava kuni aastani 2025 loob võimaluse akadeemiliste ette: „Teadussirdepõige: Loo ülikooli töötajatele võimaluse teadussirdepõikeks ettevõtlusesse, säilitades akadeemilise ametikoha ajal, mil töötaja on seotud ettevõtte arendustegevusega või pühendub uue ettevõtte arendamisele. Arvestame teadussirde akadeemilise töötaja töö osana, tunnustades parimaid.“

teenus sisaldab tegevusi kontseptsiooni tõestamiseks ja prototüübi arendamiseks koos teadmuspõhise ja ärialase nõustamisega.

Punkt 1.7. „Tegevuste eelarve“

Toetuskeemi eelarvet suurendatakse vastavalt Vabariigi Valitsuse poolt 2020. aasta lõpus kinnitatud meetmete nimekirjas väljatoodud eelarvele, sellest tulenevalt jõustatakse käskkiri ka tagasiulatuvalt alates 01.01.2021.a. Käskkirja tagasiulatuv jõustamine alates 01.01.2021.a on vajalik toetuskeemi rakendamiseks, sealjuures loetakse kinnitatud käskkirjaga lahendamiseks varasema käskkirja versiooniga seotud ebaselgus punktides 1.6.2.-1.6.3., mis puudutas partneri ja elluvijja tegevuste rakendamiseks mõeldud eelarveliste vahendite ümbertõsteid.

Eesti startup ökosüsteemi arendamisel on ellu viidud palju olulisi tegevusi, mistõttu vahendid vastavalt tegevuste eelarve p 1.7 toodud numeratsioonile tegevustes 1, 2, 5 ja 6 on ammendumas 2021. aasta alguses. Selleks et ellu viia algselt planeeritud tegevused ning jätkata ökosüsteemi arendamiseks vajalike tegevustega, planeeritakse suurendada käskkirja muudatusega programmi kogueelarvet, et jätkata tegevuste elluviimist Inimkapitali kättesaadavuse ja Ökosüsteemi arendamise alal (uue käskkirja redaktsiooniga peetakse edaspidi viimase tegevuse all silmas ka teadusmahuka ökosüsteemi arendamist), ning kasutada algselt planeeritud vahendeid Kapitali ja kulukuse määra kitsaskohtade lahendamiseks (uues käskkirja redaktsioonis nimetatud tegevussuuna asemel kaks uut tegevust: a) ärikiirendi ja b) teaduskiirendi), kuni käesoleva Euroopa Liidu programmiperioodi (2023. aasta) lõpuni.

Eeltoodust lähtuvalt on tegevuste eelarveid muudetud ning samuti täpsustatud tegevuste eest vastutavaid elluvijjaid. Elluvijja 1 vastutab tegevuste „Inimkapitali kättesaadavus“, „Ökosüsteemi arendamine“ ja „Ärikiirendi“ eest selleks ettenähtud eelarve piires.

Elluvijja 2 vastutab tegevuse „Teaduskiirendi“ eest selleks ettenähtud eelarve piires.

Muudatused eelarve alapunktide on järgmised:

Alapunktis 1 on tegevuse „Inimkapitali kättesaadavuse parandamine“ kulusid vähendatud ja edaspidi on tegevuse eelarve 986 747,6 eurot (koos käibemaksuga). Eelarve on vähenenud peamiselt piiratud reisimisvõimaluste tõttu.

Alapunktis 2 on täpsustatud „Ökosüsteemi arendamine“ tegevuse nimetust, lisades „sh teadusmahuka ökosüsteemi arendamine“ ning suurendatud eelarverea kulusid, milleks on edaspidi 2 377 697,99 eurot (koos käibemaksuga). Sellega viiakse ellu ka Startup Estonia strateegias (perioodil 2021–2027) välja toodud tegevussuundade tegevusi, eesmärgiga jätkuvalt arendada teedrajavat iduettevõtlikku ökosüsteemi, muuhulgas elavdada ka piirkondlikku ettevõtluskeskkonda. Samuti on eesmärgiks võetud teadus- ja tehnoloogiamahukate kasvufirmade ökosüsteemi arendamine ning investeringute ja sidususe suurendamine TA valdkonna prioriteetidega.

Alapunktis 3 ja 4 on varasema käskkirja tegevus „Kapitali ja kulukuse määra kitsaskohtade lahendamine“ jagatud kaheks tegevuseks, kuid nende sisu poole suures osas muutunud.

Tegevuste eelarve „Ärikiirendi“ puhul on 1 500 000 eurot, mis on elluviija 1 vastutada ja „Teaduskiirendi“ puhul 1 680 000 eurot, mis on elluviija 2 vastutada.

Alapunktis 5 on „Horisontaalne kaudsed kulud (ühtse määra alusel)“ elluviija 1 eelarvet suurendatud, milleks on edaspidi 218 399,48 eurot (koos käibemaksuga) ja elluviija 2 eelarvet vähendatud, jäädes edaspidi 15 000 euro juurde (koos käibemaksuga).

Alapunktis 6 „Otsene personalikulu“ suureneb elluviija 1 eelarve, milleks on edaspidi 1 455 996,53 eurot (koos käibemaksuga), ja elluviija 2 eelarve väheneb 100 000 eurole (koos käibemaksuga).

Alapunktis 7 „Lähetused“ vähenevad nii elluviija 1 kui elluviija 2 eelarved, peamiselt piiratud reisimisvõimaluste tõttu. Uueks elluviija 1 eelarveks on 55 000 eurot (koos käibemaksuga) ja elluviija 2 eelarve jääb 0 eurot (koos käibemaksuga).

Alapunktis 8 „Sisseostetud projektijuhtimine“ väheneb eelarve 111 158,40 eurole (koos käibemaksuga).

Samuti muutub eelnevate muudatuste elluviija 1 kogueelarve, milleks on edaspidi 6 593 841,60 eurot (koos käibemaksuga). Elluviija 2 kogueelarve on 1 906 158,40 eurot (koos käibemaksuga).

Kogueelarvet käskkirjas kõikide tegevuste peale (elluviija 1 ja 2) kokku suurendatakse 7 000 000 eurolt 8 500 000 eurole (koos käibemaksuga).

Punkti 1.7.3. on täpsustatud, et eelarve muutmisel elluvijate vahel või suuremas määras kui 20 protsenti toetuskeemi eelarvest tuleb algtada käskkirja muudatus, teavitades täpsetest muudatuste vajadustest e-kirja teel alates muutmise vajaduse tuvastamisest üheaegselt nii rakendusametust kui ka rakendusüksust.

Lisaks on punktis 1.7.4 varasema käskkirja redaktsiooniga võrreldes täpsustatud toetuskeemi tegevuste ajakava tegevuste lõikes ja nende elluvijaid ning nende rakendamise perioode. Sealhulgas „Teaduskiirendi“ rakendamise periood, milleks on 01.01.2021–31.10.2023.

Punktis 1.8. „Toetuskeemi sihtgrupp“ täiendatakse punktis 1.8.2. võimaldades sihtgruppi kuuluvatele iduettevõtjatele pakkuda muude teenuste seas ka ärilise kontseptsiooni tõestamise või prototüübi arendamise teenuseid. Punktis 1.8.3. peetakse ökosüsteemi osalistele pakutavate teenuste seas silmas nii teadmiste, kontaktvõrgustike kui ka muid arenguks vajalikke alateenuste pakkumist.

Punkt 2.1. „Toetatavad tegevused“ on täpsustatud, et punkti 2.1.1. ja 2.1.2 ülesandeid täidab põhivastutajana elluviija 1 ja punkti 2.1.3. ülesandeid elluviija 2. Lisaks on käskkirja uuendatud kõikide ülesannete lõikes järgmiselt:

Punktis 2.1.1.1.2. on täpsustatud, et inimkapitali kättesaadavuse parandamisega seotud tegevuste all peetakse edaspidi süsteemse lähenemise väljatöötamise ja rakendamise all silmas lisaks Eesti üldisele haridussüsteemile ka teadussüsteemi.

Punktis 2.1.1.2.1. on kokku liidetud varasemad järjestikused punktid, sisu poolest midagi ei muudetud.

Punktis 2.1.1.2.9. on täpsustatud, et lisaks tehnoloogia kommertsialiseerimise kaardistamisele peetakse edaspidi silmas ka teaduse kommertsialiseerimist.

Punktis 2.1.2. on välja toodud, et elluviija 1 tegeleb ärikiirendi rakendamisega ja on seega peamine vastutaja ja nimetatud tegevuse teostaja, samal ajal kui elluviija 2 tegeleb ärikiirendi tellimise korraldamisega. Sealhulgas on nimetatud tegevused sellisel viisil juba tänaseks rakendatud.

Punktis 2.1.2.1. on täpsustatud, et elluviija 1 on sõlminud hankelepingu ärikiirendi eduka pakkujaga. Ärikiirendi elluviimisel sihtrühma koolitatakse, nõustatakse, toimub mentorlus ja tehakse muid tegevusi, mis tagavad sihtrühma arenemise.

Punktis 2.1.2.2. on välja toodud, et elluviijad on sõlminud ärikiirendi tellimise korraldamise ja elluviimise jälgimise osas omavahelise kokkuleppe, mille kohaselt on Elluviija 2 tegevuseks ärikiirendi tellimise korraldamine ja elluviimise jälgimine kasvualades ning Elluviija 1 toetab Elluviijat 2 nimetatud tegevustes. Ühtlasi tähendab see seda, et elluviijate vahel sõlmitud kokkuleppes on välja toodud, et Elluviija 2 jätkab käskkirja punktis 2.1.2 nimetatud tegevuse osas STS § 2 p 10 tähenduses partneri rollis ja ettevõtlusministri 11.04.2019.a kinnitatud käskkirjas nr 1.1-1/19-063 Ettevõtlusministri 14.juuli 2015.a käskkirja nr 15-0206 „Toetuse andmise tingimused iduettevõtluse hoogustamiseks ehk Startup Estonia“ toodud partneri kohustuste alusel Kapitali ja kulukuse määra kitsaskohtade lahendamise eesmärgil ellu viidud ärikiirendi programmiga.

Punktis 2.1.3. on kirjeldatud elluviija 2 ülesanded teaduskiirendi elluviimisel ning defineeritud teaduskiirendi tegevuse sisu. Teaduskiirendi kaudu pakutav teenus jõuab ettevõtjateni läbi hanke eduka pakkuja, milleks on nii nõustamis- ja äriarendusteenus kui ka erinevad teenused ettevõtja uue ärilise kontseptsiooni tõestamiseks ja prototüübi arendamiseks. Teaduskiirendi rakendaja valitakse avatud, läbipaistva, mittediskrimineeriva menetluse alusel avatud hankemenetlusena riigihanke korras, mistõttu rakendaja ei saa valikulist eelist ja seega käsitada rakendaja kulude katmist riigiabina. Vähesse tähtsusega abi saajad on ettevõtjad, kellele osutatakse teenuseid – VTA piirmäär ettevõtja kohta on 200 000 eurot.

Punkti 3 „Väljundinäitajad“ on täpsustatud tegevuste lõikes mõõdikuid ja nende eest vastutavaid elluviijaid.

Käskkirja on lisatud uue tegevusena teaduskiirendi elluviimisel saavutatav väljundiindikaator:

- Teaduskiirendi kaudu on ärilise kontseptsiooni tõestamiseks saanud teenuseid 20 iduettevõtjat (2023. aasta sihttase).

Samuti on lisatud veel kolm täiendavat toetusskeemi tegevuse väljundiindikaatorit senistele tegevustele. Inimkapitali kättesaadavuse parandamine tegevuse puhul:

- Toetatud ettevõtjate arv, kes on Eestisse kolmandatest riikidest ümber asumis ja saanud loa Eestis iduettevõtlusega tegelema hakata (2023. aasta sihttase: 2000).

Kirjeldus: Sihtaseme täitmiseks loetakse kokku toetuskeemis *Startup Visa* kaudu taotluse teinud ning viisa või tähtjalise elamisloa saanud ettevõtjad, kes on saanud loa Eestisse ümber asuda iduettevõtlusega tegelemise eesmärgil.

- Kolmandatest riikidest Eestisse tööle asumiseks loa saanud töötajate arv (2023. aasta sihttase: 1900).

Kirjeldus: Sihtaseme täitmiseks loetakse kokku toetuskeemis *Startup Visa* kaudu viisa või tähtjalise elamisloa iduettevõtluses töötamiseks saanud inimeste arv.

Ökosüsteemi arendamine, sh teadmismahuka ökosüsteemi arendamine tegevuse puhul:

- Aktiivsete tugioorganisatsioonide arv ökosüsteemis (2023. aasta sihttase: 120).

Kirjeldus: Sihtaseme täitmiseks loetakse kokku toetuskeemis aktiivselt osalevate tugioorganisatsioonide arv.

Lisaks on suurendatud rakenduskava tulemusraamistiku indikaatori “Abi saavate ettevõtete arv (kokku)” 2023. aasta sihttasest 8000 ettevõtte peale, sest käskkirja muutmise hetkel oli kättesaadava info kohaselt teada 2020. aasta hinnanguline täitmine, mis on ühtlasi ka esialgse sihttaseme mitmekordne ületäitmine. Veelgi kõrgema 2023. aasta sihttaseme seadmine pole põhjendatud, kuna perioodi lõpuni pole palju jäänud ning võib öelda, et mõõdiku suurt ületäitmist ei tule ka koroonapuhangust tuleneva kriisi tõttu, mil jäävad ära väga paljud üritused. Sellest tulenevalt on ka edasiste konkreetse mõõdiku ehk edasine abi saavate ettevõtete arv oluliselt väiksem ja teatud määral ka prognoosimatu.

Punkti 4.2. „Rakendusüksuse õigused ja kohustused“ alapunktides eemaldatakse läbivalt viited partnerile, kuna edaspidi on programmis kaks elluvijjat.

Punkti 4.3. „Elluviija ja partneri õigused ja kohustused“ muudetakse „Elluvijjate õigused ja kohustused“, kuna edaspidi on programmis kaks elluvijjat, kellele kehtivad samad õigused ja kohustused tegevuste elluviimisel. Täpsustatud on punkti 4.3.2.1 sõnastust ja viidatakse sisu poolest käskkirja punktile 3 näitajate saavutamise osas.

Eemaldatakse varasema redaktsiooni punktid p 4.5.2.1. ja 4.5.2.2 ning 4.5.2.4, kuna tegemist on sisu poolest STS § 24 punktide 1, 5 ja 6, mis on reguleeritud juba käskkirja uue redaktsiooni punktis 4.3.2. Käskkirja eelnõust on samuti eemaldatud varasemalt kehtinud redaktsiooni ja numeratsiooni alusel p 4.5.2.9., kuna ka käskkirja uue redaktsiooni p 4.1.6 sätte alusel on see juba vastavalt reguleeritud. Samuti eemaldatakse varasemalt kehtinud redaktsiooni alapunkt 4.5.3., kuna edaspidi on programmil käskkirja mõistes vaid elluvijjad.

Punktis 4.4 on tehtud täpsustusi sõnastustes. Punktides 4.4.2. – 4.4.3. peetakse elluviija all edaspidi silmas nii elluviija 1 kui ka elluviija 2, kes mõlemad hakkavad alates muudatuse jõustumisest esitama RA/RÜ-le tegevuskavasid. Punktist 4.4.4. eemaldatakse viide partnerile, kuna edaspidi on programmis määratud vaid elluvijjad.

Punktis 4.5 on vähendatud kordusi. Punktis 4.5.2. on lisatud viide ühendmäärusele ja eemaldatud „kulused võib lugeda abikõlblikuks, kui need on tekkinud toetuskeemi tegevuste

abikõlblikkuse perioodil ning tasutud abikõlblikkuse perioodil või 45 kalendripäeva jooksul pärast abikõlblikkuse perioodi lõppu“, kuna seda ütleb ka ühendmääruse § 2 lõige 5.

Punktis 4.6. „Abikõblilikud ja mitteabikõblilikud kulud“ on laiendatud alapunkti 4.6.3.5. uute teenuste ja kontseptsioonide sisu võimaldades lisaks arengu-, nõustamis- ja koolitusprogrammidele katta ka teadmuspõhiste äriprojektide kontseptsiooni tõestamise ja prototüübi arendamisega seotud kulud.

Teadmuspõhiste äride loomiseks on vajalik toetada uuringute tulemuste liikumist tootearenduse ja turueelsete etappideni, mil uus toode on saanud vajaliku turutõenduse äratamaks huvi erasektori investorites. Sellisteks kuludeks võivad olla erinevad prototüübi arendamiseks vajalikud kulud nt prototüübi arendamisega otseselt seotud materjali- ja tarvikute kulu: sertifitseerimine; standardimine; tehnoloogiliste komponentide arendus, testimine ja demonstreerimine; toote- ja teenusearenduse tehnoloogiaalane nõustamine; tootekatsetuse ja tööstusliku eksperimendi korraldamine; teostatavusuuringu läbiviimine; vastavushindamine; sisse ostetavad teadus- ja arendusteenused ning insenertehnilised ja disainlahendused; intellektuaalomandi kaitsmisega seotud kulud. Samuti võivad sinna alla kuuluda muud äriprojekti arendamiseks vajalikud otsesed kulud lähtuvalt äriprojekti eripärast (muuhulgas ka iduettevõtjate ja potentsiaalsete iduettevõtjate äriprojektide täitmisel vahetult osalevate projektimeeskonna liikmete töötasud (koos kõigi riiklike maksude, maksete ja seadusest tulenevate hüvitistega), lisaks projektimeeskonna lähetustega seotud transpordi- ja majutuskulud ning päevarahad, ärilise kontseptsiooni tõestamise, prototüübi arendamise või äriprojekti elluviimisega seotud muud kulud.

Punktis 4.7. „Toetuse maksmise tingimused ja kord“ on läbivalt alapunktidest eemaldatud „toetuse saaja“ ja asendatud see elluviijaga, kuna edaspidi peetakse senise toetuse saaja all silmas mõlemat elluviijat korraga. Tagasinõuete korral nõutakse toetus osaliselt või täielikult tagasi konkreetse tegevuse elluviijalt. Samuti on muudetud numeratsiooni ja eemaldatud kordused, kuna viited seadustele juba reguleerivad kirja pandut.

Punktis 4.8. on välja toodud mõlemad elluviijad ja et edaspidi esitavad elluviijad ühel vormil vahearuande ja lõpparuande.

3 TOETUSSKEEMI MÕJU LÄBIVATELE TEEMADELE

Toetusskeem omab puutumust kõigi läbivate teemadega, kuid sihtgrupi valikul neid eraldi ei käsitleta, vaid eelkõige on fookuses nutika spetsialiseerumise kasvualad.

Horisontaalne teema	Mõju
Regionaalne areng	Otsene mõju: Iduettevõtlus on võimalus edendada ettevõtlust üle Eesti, kuna ärimudelid on eskaleeritavad ning ei pea olema asukohapõhised. Iduettevõtlik mõtteviisi levitamisega võimaldatakse elukestvat eneseteostust ning ettevõtlusvõimalusi igale Eesti elanikule, hoolimata tema asukohast, samuti nähakse

	idusektori tugevalt toetavat mõju regionaalpoliitikale.
Infoühiskonna edendamine	Otsene mõju: Kuna üks nutika spetsialiseerumise kasvuala on IKT horisontaalselt läbi teiste sektorite, siis toetuskeemi tegevustest kasusaajate arendatav äriidee peab panustama IKT kasvuala arendamisse. Panustatakse ennekõike läbi uute IKT lahenduste loomise või olemasolevate IKT lahenduste täiustamise ning nende rakendamise teistes majandusvaldkondades. Seejuures võivad loodavad IKT lahendused omada mõju kõikidele horisontaalsetele teemadele. Näiteks IKT kasutamine tööstuses (automaatika ja robotiseerimine), küberturvalisus, tarkvara arendamine jne.
Keskkonna- ja kliimapoliitika	Otsene mõju: Kuna üks nutika spetsialiseerumise kasvuala on ressursside efektiivne kasutamine, siis toetuskeemi tegevustest kasusaajate arendatav äriidee peab panustama nimetatud kasvuala arendamisse. Ennekõike läbi uute ressursisäästlike toodete või teenuste loomise või olemasolevate toodete/teenuste täiustamise. Näiteks materjaliteadus- ja tööstus, „tark maja“, keemiatööstus jne.
Võrdsete võimaluste tagamine	Otsene mõju: Eesmärk on hoogustada Eesti elanike hulgas iduettevõtlusega tegelemist ja seda mitmekesisel viisil, sõltumata inimeste soost, vanusest, kultuurilisest või geograafilisest taustast. Tegevuse elluviimisel arvestatakse, et info tehtavatest tegevustest jõuaks erinevate sihtgruppideni nende eelistatuid ning enimkasutatavaid infokanaleid pidi. Programm on võrdväärselt avatud naistele, meestele ja puuetega inimestele nende rahvuslikust taustast sõltumata.
Ühtne riigivalitsemine	Toetav mõju: Programmi väljatöötamisesse on kaasatud erinevate huvigruppide esindajaid ja kasutatud varasemate analüüside tulemusi. Samuti on toetatava tegevuse puhul arvestatud Haridus- ja Teadusministeeriumi kavandatavate tegevustega, et vältida võimalikke kattuvusi, kuid tagades

	integreerituse ja koordineerituse tegevuste elluviimisel.
--	---

4 KÄSKKIRJA VASTAVUS EUROOPA LIIDU ÕIGUSELE

Käskkiri on kooskõlas järgmiste Euroopa Liidu määrustega:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469);

2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1301/2013, 17. detsember 2013, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja majanduskasvu ja tööhõivesse investeerimise eesmärgiga seonduvaid erisätteid ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1080/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 289–302);

3. Euroopa Komisjoni määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8).

5 KÄSKKIRJA MÕJUD

Käskkirjal on mõju elluviija 1 (SA KredEx) ja elluviija 2 (AS SmartCap kui varasema partneri) töökorraldusele. Mõju tuleneb AS SmartCapi elluviijaks nimetamisest ning uus töökorraldus on kirjeldatud ülal seletuskirja peatükis 3. Käskkirjas suurendatakse toetuskeemi eelarvet, et võimaldada jätkata seniste tegevuste rakendamist kuni käesoleva Euroopa Liidu programmiperioodi (2023. aasta) lõpuni. Võimalike uute fookuste seadmisel järgitakse uut Startup Estonia strateegiat (perioodil 2021–2027), mille puhul on üldised tegevused sarnased kui seni.

Käskkirja muutmisel ei ole olulist mõju iduettevõtlaste ökosüsteemi osapooltele, st. teenusepakkujatele nagu inkubaatorid, koostöötamiskeskused, konverentside korraldajad, õigusbürood, äriinglid. Seda põhjusel, et koostöö kolmandate osapooltega jääb samaks, täpsustub vaid selle koostöö sisu.

6 KÄSKKIRJA KOOSKÕLA SEIREKOMISJONI VALIKUKRITEERIUMITEGA

Toetuskeemi kooskõla seirekomisjoni valikukriteeriumitega on selgitatud 14.07.2015. a kehtestatud käskkirja seletuskirjas ning selles punktis ei ole muudatusi.

7 KÄSKKIRJA RAKENDAMISEGA SEOTUD TEGEVUSED, VAJALIKUD KULUD JA RAKENDAMISE EELDATAVAD TULUD

Käskkirja uue lisa kehtestamisega on täpsustatud rakendatavaid tegevusi. Näiteks suurema fookuse suunamine ka teadusmahukate iduettevõtete toetamisega seotud tegevustele, kuid tegevuste põhimõtete poolest jätkatakse sarnaste tegevustega nagu varasemalt. Vajalikke kulutuste ja rakendamise eeldatavate tulude poolest suureneb kulutuste maht, kuna kõnesoleva käskkirja kogueelarvet on suurendatud Euroopa Liidu struktuurivahenditest rakendatavate eri meetme tegevuste eelarveliste vahendite ümbertõstete arvelt 8,5 miljoni euro peale, mis on Vabariigi Valitsuse 19.11.2020 korralduse nr 415 lisaga „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekiri“ ka kinnitatud.

8 KÄSKKIRJA JÕUSTUMINE

Käskkiri jõustub selle allkirjastamisest väliskaubandus- ja infotehnoloogiaministri poolt ja jõustatakse tagasiulatuvalt alates 01.01.2021.a, mis on vajalik toetuskeemi edukaks rakendamiseks ja et muudatus oleks vastavuses Vabariigi Valitsuse poolt juba 2020. aasta lõpus kinnitatud meetmete nimekirjas väljatoodud eelarvele.

9 TOETUSSKEEMI KOOSKÕLASTAMINE

Käskkirja eelnõu esitati EIS-i kaudu kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile, Haridus- ja Teadusministeeriumile, Kultuuriministeeriumile ja Keskkonnaministeeriumile, kes kooskõlastasid käskkirja eelnõu märkustega, vt palun ka märkuste ja ettepanekutega arvestamise tabelit, mis leitav lisas allpool. Turuolukorra kaardistus ja huvirühmade kaasamine leidis aset 2019 II poolel, mil viidi läbi uuringud „Teaduse kommertsialiseerimine Eestis“ ja „Iduettevõtete kapitali kättesaadavus“. Samuti on avalik konsultatsioon ja huvirühmade kaasamine toimunud 2019. a jooksul Startup Estonia strateegia (perioodil 2021–2027) kokkupanemisel ja kirjutamisel.

Ettevõtlus- ja infotehnoloogiainistri käskkirja
 „Ettevõtlusministri 14. juuli 2015. a käskkirja nr 15-0206 „Toetuse andmise tingimused
 iduettevõtluse hoogustamiseks ehk Startup Estonia“ muutmise“
 eelnõu seletuskirja lisa.

Märkuste ja ettepanekutega arvestamise tabel

Jrk nr	Märkus / ettepanek	Arvestamine
Rahandusministeerium (RM)		
1.	Käskkirja muudatusega soovitakse loobuda partnerist ning määrata ta teiseks elluviijaks. Vastavalt STS §-s 16 saab rakendusasutuse tegevusteks olla üks vastutav isik ehk elluviija. STS § 16 lõigetele 1 ja 2 tuleb vastutava isiku ehk elluviija suhtes määrata tema tegevused, nende eelarve ning näitajate sihtarv. Eelnõus tehtud muudatusega on tegemist sisuliselt kahe projektiga ning selgusetu on kahe elluviija konkreetne vastutusala ja tegevuste jaotus, elluviijate vahel selgelt eristatav eelarve ning kuidas iga elluviija panustab väljundinäitaja täitmisse. Kahe elluviija rakendamine on võimalik, kuid sellisel juhul tuleb see selgelt kajastada käskkirja volitusnormis ning selgitada seletuskirjas.	Arvestatud , seletuskirja sissejuhatuses tehtud täpsustused ning käskkirjas toodud selgemini välja, milline on iga elluviija tegevuste vastutusala, tegevusteks eraldatud eelarve, kuidas elluviija panustab väljundinäitaja täitmisse ning seda kirjeldatud ka seletuskirjas.
2.	Käskkirja eelnõu seletuskirja peatükis 7 on välja toodud, et „Uue lisa kehtestamine ei muuda käskkirja rakendamisega seotud tegevusi, vajalikke kulusid ega rakendamise eeldatavaid tulusid“. Juhime tähelepanu, et muudetakse ka käskkirja eelarvet ning see suureneb 1,5 mln euro võrra. Seega omab ka mõju rakendamise tegevustele ning on seotud vajalike kulude suurendamisega. Palume selgitada antud peatükis, millistest vahenditest suurendatakse käskkirja eelarvet.	Arvestatud , seletuskirja peatükis 7 on tehtud täpsustused ning toodud välja, millistest vahenditest suurendatakse käskkirja eelarvet.
3.	Käskkirja eelnõu punktis 1.1.4 on meetme eesmärgiks märgitud „Meetme eesmärk on teadus- ja arendustegevusega (edaspidi TA) panustada tootlikkuse ja konkurentsivõime tõusu“. Vastavalt meetme nimekirjale on meetme 4.2 korrektne eesmärk järgmine „Oodatavaks tulemuseks on TA suunatus Eesti riigi, ühiskonna ja majanduse vajadustele nii teadustegevuses kui ka selle tulemuste rakendamisel, mis omakorda panustab tootlikkuse ja konkurentsivõime tõusu. Riik on rakenduslike uuringute ja ettevõtete arendustööde tark eestvedaja ja teadusasutused teevad tihedat koostööd valitsusasutuste ja ettevõtetega. TA muudab majandusstruktuuri teadmistemahukamaks ning paraneb kasvuvaldkondade ettevõtluse hõive	Arvestatud , käskkirja eelnõus tehtud vastav muudatus.

	<p>ja lisandväärtuse osakaal majanduses ja ekspordis. Riik peab seejuures jälgima, et liiga suur fookuseerimine ei muutuks kitsendavaks ja takistavaks faktoriks teadus- ja innovatsioonikeskkonna arengus ja halvates teadusasutuste võimet paindlikult reageerida ettevõtete vajadustele. TA ning kõrgharidussüsteem on vahendiks majanduse struktuurimuutuste saavutamisel ning Eesti targal positsioneerimisel rahvusvahelises tööjaotuses“. Käskkirja eelnõus tuleb teha vastav parandus.</p>	
4.	<p>Käskkirja eelnõu punktis 1.1.5 on meetme tegevuseks märgitud „Iduettevõtluse hoogustamine. Soodustame struktuurseid muutusi ettevõtluses, toetades uute innovaatiliste ettevõtete asutamist ja kasvamist kasvualades.“. Vastavalt meetme nimekirjale on meetme 4.2.6 korrektne nimetus järgmine „Start-up ettevõtluse hoogustamine. Soodustame struktuurseid muutusi ettevõtluses, toetades uute innovaatiliste ettevõtete asutamist ja kasvamist kasvuvaldkondades“. Käskkirja eelnõus tuleb teha vastav parandus.</p>	<p>Arvestatud, käskkirja eelnõus tehtud vastav muudatus.</p>
5.	<p>Käskkirja punktis 1.4. on eemaldatud on varasem „Toetusskeemi vajalikkus“. Põhjenduseks on toodud, et toetusskeemi vajalikkust määratlev punkt kustutati, kuna sellel puudus regulatiivsus ja vajalik volitusnorm selle kehtestamiseks. Tulenevalt toetuse andmise käskkirja juhiseist tuleb seletuskirjas hinnata meetme vajadust ehk esitada analüüs, viidates kättesaadavale allikale. Seletuskirjas tuleb tuua põhiargumendid ning selgitada, milliseid toetavate tegevuste alternatiive on kaalutud ja kas probleemi lahendamiseks tehakse ka muid meetme tegevusi, sh teiste prioriteetsete suundade alt või riigisisese tegevusena. Tulenevalt eelnevast tuleb toetusskeemi vajalikkus analüüsida seletuskirjas.</p>	<p>Arvestatud, toetusskeemi vajalikkuse analüüs lisatud käskkirja seletuskirja.</p>
6.	<p>Käskkirja eelnõu punktis 3 on muudetud indikaatori “Abi saavate ettevõtete arv (kokku)“ 2023. aasta sihttasel ning viidud see kooskõlla kehtivas Vabariigi Valitsuse meetmete nimekirjas kinnitatud sihttasemega, milleks on 3156 ettevõtet. 2019 seirearuande kohaselt oli 31.12.2019 seisuga näitaja tegelik täitmine aga juba 6060 ettevõtet ehk 192% aastaks 2023 seatud sihttasemest. Meetme tegevuse 4.2.6 näitaja edukast täitmisest tingituna on ka rakenduskava näitaja „Abi saavate ettevõtete arv (kokku)“ sihttase üle täidetud ning saavutusmäär kokku 31.12.2019 seisuga oli 133%. Euroopa Komisjon on andnud teada, et liikmesriigid peaksid</p>	<p>Arvestatud, suurendatud rakenduskava tulemusraamistiku indikaatori “Abi saavate ettevõtete arv (kokku) 2023. aasta sihttasel 8000 ettevõtte peale, sest käskkirja muutmise hetkel oli kättesaadava info kohaselt teada ainult 2020. aasta täitmine, mille põhjal on uus sihttase tuletatud. Veelgi suurem sihttaseme tõstmine pole põhjendatud, kuna koroonapuhangust tulenevalt võib prognoosida väga paljude ürituste</p>

	<p>kõigi ERF/ÜF näitajate sihttasemed kriitiliselt üle vaatama ja kus programmiperioodi lõpuks on prognoositav (märgatav) üle täitmine, siis ka sihttasemed järgmise rakenduskava muudatusega ära korrigeerima. Edaspidi näitajate sihttasemete muutmist nad enam ette ei näe. Vastava info on Rahandusministeerium edastanud ka rakendusasutustele 22.10.2020. Sellest tulenevalt on ettevõtete arvu näitaja sihttase vajalik lähiajal ära korrigeerida ka meetmete nimekirjas ja rakenduskavas. Et mitte hakata lähiajal uuesti käskkirja muutma sihttaseme korrigeerimiseks, teeme ettepaneku märkida käskkirja juba tegelik eeldatav 2023 sihttase ning esitada seletuskirjas vastav kalkulatsioon.</p>	<p>ära jäämist ning sellest tulenevalt ei tule ka väga suurt mõõdiku ületäitmist aastaks 2023.</p>
7.	<p>Käskkirja eelnõu punkti 4.3.1 osas soovitame selguse huvides lisada punkti, kellele võib antav toetus olla vähese tähtsusega abi, nt „Kui tegevuse elluviimiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi (edaspidi VTA) sihtgrupi ettevõtjale...“ või „Kui tegevuse elluviimiseks antav toetus on vähese tähtsusega abi (edaspidi VTA) lõppkasusaajale...“. Praeguse sõnastuse puhul ei ole arusaadav, kes on vähese tähtsusega abi saajad ja eelnõu seletuskirjas ei ole seda ka selgitatud, kuid vähese tähtsusega abi andmine peab olema läbipaistev nii andjale kui saajale.</p>	<p>Arvestatud, lisatud käskkirja eelnõusse.</p>
8.	<p>Käskkirja eelnõu punkti 4.3.2 osas soovitame selguse huvides lisada pärast sõna „VTA“ sõnad „ettevõtja kohta“ („VTA ettevõtja kohta ei tohi ..“).</p>	<p>Arvestatud, lisatud käskkirja eelnõusse.</p>
9.	<p>Seoses sellega, et nõukogu määruse 1301/2013 muudatusega (vt artikkel 3 lg 3 punkti d) on lubatud anda vähese tähtsusega abi struktuurivahendistest ka raskustes ettevõtjatele, siis soovitame kaaluda, kas punkt 4.5.2.9 on vajalik. Seda juhul, kui Vabariigi Valitsuse 21.08.2014 määruse nr 133 „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse taotlemise ja taotluste menetlemise nõuded ja tingimused toetuse andmise tingimuste määruse kehtestamiseks“ tingimused (vt § 3 lg 2 p 3) seda lubavad.</p>	<p>Arvestatud, käskkirjast eelnõust eemaldatud, kuna ka käskkirja varasemalt ja uue redaktsiooni p 4.1.6 sätte alusel on see juba vastavalt reguleeritud.</p>
10.	<p>Seletuskirjas palume seoses teaduskiirendi loomisega selgitada ja põhjendada iga vahendaja tasandil, kas ta on või ei ole riigiabi saaja, sh kas teaduskiirendi ise võib olla abi saaja ja kas teaduskiirendi elluviimisel pakutavate teenuste jms (vt eelnõu p 2.1.2.3) puhul on tegemist vähese tähtsusega abiga sihtgrupile (iduettevõtjatele).</p>	<p>Arvestatud, seletuskirja on täiendatud numeratsiooni muutumise tõttu p 2.1.3 all.. Teaduskiirendi rakendaja valitakse avatud, läbipaistva, mittediskrimineeriva menetluse alusel avatud hankemenetlusena riigihanke korras, mistõttu ei ole valikulist eelistamist ja tegevust ei saa abi käsitleda riigiabina.</p>

		<p>Samuti ei saa otseselt kasu teaduskiirendi rakendaja ise, kes peab tagama teenuse olemasolu ettevõtjatele, kus VTA piirmäär on 200 000 eurot ja konkureeritakse sellele rahale.</p>
<p>11.</p>	<p>Käskkirja eelnõu seletuskirja peatükis 3 „toetusskeemi mõju läbivatele teemadele“ on hinnatud toetav mõju sellistele läbivatele teemadel nagu võrdsed võimalused ning ühtne riigivalitsemine. Regionaalarengule on läbiva teema mõju hinnatud kaudseks. Vastavalt Vabariigi Valitsuse korraldusele „Perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse meetmete nimekirja“ (edaspidi meetmete nimekiri) omab meetme tegevus 4.2.6. olulist mõju regionaalsele arengule, võrdsetele võimalustele, riigivalitsemisele ning infoühiskond. Mõju analüüs läbivatele teemadele tuleb analüüsida vastavalt Rahandusministeeriumi 2014. aasta juhendmaterjalile „Läbivad teemad valdkonna arengukavas“.</p> <p>Rahandusministeerium on juhtinud tähelepanu 19.03.2019 kirjaga nr 1.1-11/1679-2, et seletuskirjas vajab täiendavat selgitamist käskkirja rakendamise tulenev mõju regionaalarengule. Toetusskeemi seletuskirjas puudub teave toetusskeemiga toetatavate tegevuste elluviimise või teenuste kättesaadavuse (või selle vajaduse) kohta piirkonniti ning kindlasti ei tohi käskkirja mõju regionaalarengule jääda vaid kaudseks.</p> <p>Startup Estonia strateegias 2021–2027 on selge kitsaskohana välja toodud, et Iduettevõtlus- ja innovatsioonipõhised ettevõtted on koondunud Tallinna ning Harju- ja Tartumaale (95%), samal ajal kui piirkondlik teadlikkus iduettevõtlusest ja sellealane võimekus on hoolimata huvist valdkonna võimaluste vastu vähene. Strateegia tulevikueesmärkides on välja toodud, et iduettevõtlik mõtteviis ning seda toetav ja arendav ökosüsteem peab võimaldama elukestvate eneseteostust ning ettevõtlusvõimalusi igale Eesti elanikule muuhulgas hoolimata tema asukohast, samuti nähakse idusektori tugevalt toetavat mõju regionaalpoliitikale. Strateegia näeb ette valdkonna arendamist ja toetamist (sh võimaluste ja teenuste kättesaadavus, taristu ja rahastusmeetmed) piirkondlikult. Lähtuvalt eeltoodust tuleb käskkirja</p>	<p>Arvestatud, seletuskirja on täiendatud. Mõju regionaalsele arengule ja võrdsetele võimalustele on ümber hinnatud otseseks, kuna programm on senimaani ja ka edaspidi üha rohkem panustamas võrdsete võimaluste tagamisse ja regionaalsel tasandil iduettevõtluse ökosüsteemi arengusse.</p>

	tegevuste rakendamisel kavandada ja suunata toetusi ka piirkondlikult, et saavutada positiivne mõju regionaalarengule.“	
Riigi Tugiteenuste Keskus (RTK)		
1.	Toetustingimuste eelnõu on olulise formaalse puudusega. Nimelt soovitakse käskkirjas toodud tegevustele määrata kahte elluviijat ja seeläbi senise partneri rollist loobuda. Arvestades, et ühel projektil saab olla ainult üks vastutavast isikust elluviija, siis kavandatava muudatuse tulemusena tekib sisuliselt kaks erinevat projekti. Sellist lahendust võimaldab perioodi 2014–2020 struktuuritoetuse seadus (edaspidi STS) § 16 lõige 2, kuid lõikele tuleb selguse eesmärgil viidata käskkirja volitusnormis ning mitme projekti asjaolude kinnitamist ühe käskkirjaga selgitada seletuskirjas. Mitme elluviijaga käskkirja puhul tuleb iga elluviija suhtes määrata tema tegevused ja nende eelarve ning väljundi- ja tulemusnäitajate sihtarv - nii nagu seda näevad ette STS § 16 lõiked 1 ja 2. Pärast käskkirja kinnitamist tuleb vastavad muudatused kajastada ka struktuuritoetuste registris - muuta elluviija 1 vastutusala ja lisada juurde elluviija 2 projekt.	Arvestatud osaliselt , seletuskirja sissejuhatuses tehtud täpsustused ning käskkirjas toodud selgemini välja, milline on iga elluviija tegevuste vastutusala, tegevusteks eraldatud eelarve, kuidas elluviija panustab väljundinäitaja täitmisesse ning seda kirjeldatud ka seletuskirjas. STS § 16 lõikega 2 on küll arvestatud, kuid kuna see ei ole volitusnorm nagu ka näiteks § 16 lõige 4, siis seda ei ole kajastatud eraldiseisvalt käskkirja preambulis.
Haridus- ja teadusministeerium (HTM)		
1.	Eelnõu muudatusega nimetatakse seni partneri rollis olnud AS SmartCap tegevuse teiseks elluviijaks. Eelnõust ja seletuskirjast ei selgu, kuidas takistab senine partneri staatus eelnõus kirjeldatud tegevuste elluviimist soovitud kujul. Samuti ei ole selge, kuidas aitab tegevuse elluviimine kahe elluviija poolt, sealhulgas eraldi aruandluse esitamine rakendusüksusele, kaasa toetusskeemi paremale rakendamisele, efektiivsemale suhtlusele ja tegevuse läbipaistvusele. Selgusetuks jääb, kes vastutab tegelikult kogu toetusskeemi elluviimise ja tulemuste saavutamise eest. Palume selles osas täiendada seletuskirja.	Arvestatud , eelnõu käskkirja ja seletuskirja täiendatud ning toodud selgemini välja toetusskeemi elluviijate vastutused eri tegevuste lõikes.
2.	Eelnõu kohaselt on lisatav tegevus suunatud ettevõtete teadmismahukuse kasvatamisele. Palume seletuskirja täiendada selgitusega, milliseid ettevõtete teadmismahukusega seotud probleeme täpselt lahendatakse. Palume lisada eelnõusse täiendava tulemusnäitajana erasektori teadus- ja arendustegevuse investeringute mahu kasvuga seotud näitaja.	Arvestatud osaliselt , seletuskirja täiendatud läbiviidud uuringu tulemustega, mis tõestab teadmismahukate ettevõtete kapitali puudust varases arengufaasis, millele lahenduseks näevad turuosalised prototüübi välja arendamiseks tootearenduseks mõeldud toetust teadmismahukatele ja

		kõrgtehnoloogilistele iduettevõtetele, mida on plaanis teaduskiirendi teenusena pakkuda. Täiendava tulemusnäitaja lisamine ei ole põhjendatud, kuna planeeritava tegevuse eesmärgiks on toetada väga varajase faasi projektide arvukuse kasvu (et rohkem teadmust jõuaks ettevõtlusesse). Seetõttu jälgime eelkõige kasu saanud ettevõtjate edenemist järgmistele tehnoloogia valmiduse tasemetele, mitte eraldiseisva eesmärgina erasektori teadus- ja arendustegevuse mahu kasvu.
3.	Palume selgitada, kas eelnõu punktis 2.1.1.2.6. märgitud sõnastus „/.../ riiklike tegevuste soovitamise“ saab olla toetatav tegevus või on siin mõeldud analüüside/uuringute läbiviimise toetamist ja vastavate tulemuste alusel ettepanekute tegemist uute riiklike tegevuste disainimiseks?	Teadmiseks võetud. Tegemist on toetatava tegevusega, millega on tegeletud ka senimaani, et iseseisvalt analüüsida startup kogukonna vajadusi ning selle põhjal teha riigile soovitusi parendusteks.
4.	Palume selgitada, kas ja kuidas on kavandatud tegevused seotud teadus- ja arendustegevusega teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduse mõttes. Seega palume eelnõus ja seletuskirjas tuua välja seos teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusega. Ühtlasi palume mõistete defineerimisel läbivalt lähtuda teadus- ja arendustegevuse korralduse seaduses või rahvusvaheliselt tunnustatud dokumentides (näiteks OECD Frascati käsiraamat) sätestatud mõistetest.	Arvestatud osaliselt , kuna suuremalt jaolt puudub käesoleval käskkirjal seos teadus- ja arendustegevuse korralduse seadusega (TAKS), kuna programm tegeleb iduettevõtlike ökosüsteemi arendamisega ehk iduettevõtetele suunatud tugisüsteemi parendamise ja vastavate teenuste arendamisega, seega mitte otseselt teadus- ja arendustegevusega. Ainus seos TAKS-iga on loodaval teaduskiirendil, mille tulemusel on Eestis rohkem ettevõtteid, kes tegelevad teadus- ja arendustegevusega ja ka rakendavad teadustulemusi (TAKS-i mõistes). Käskkirja seletuskirja täiendatud ning viidatud ka TAKS-ile teaduskiirendi tegevuse kirjelduse all.
5.	Eelnõu seletuskirjas puudub selgitus seoste kohta teiste olemasolevate ja kavandatavate meetmetega, mille käigus toetatakse teadus- ja tehnoloogiaasiirde alaseid tegevusi (näiteks	Arvestatud osaliselt , kuna teadaolevalt puuduvad samad tegevused teistes meetmetes. Käskkirja seletuskirja täiendatud teaduskiirendi tegevuse osas, mis

	<p>sektoritevaheline mobiilsus, mis on Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas), ning kirjeldus selle kohta, kuidas sobitub kavandatav tegevus juba käimasolevate ja käivitatavate tegevustega nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kui Haridus- ja Teadusministeeriumi haldusalas ja millist lisandväärtust see annab. Palume selles osas täiendada seletuskirja.</p>	<p>keskendub ülikoolide organisatoorsele ettevalmistusele ehk teenuse arendamisele, et suurendada teaduspõhiste iduettevõtete arvu, mis jõuavad ärikontseptsiooni tõestamiseni. Olemasolevad HTM-i tegevused näiteks sektoritevahelise mobiilsuse näol või MKM-i meetmed, mida rakendatakse EAS-i kaudu on teistsuguse suunitlusega ning suunatud teadlastele või küpsemas faasis iduettevõtetele, mis jääb otseselt teaduskiirendi fookusest välja. Näiteks akadeemias sündinud tehnoloogiate litsentseerimine ja vastava ettevõtte leidmine turukõlbliku toote väljaarendamiseks ei keskendu uusettevõtluse teenuse arendamisele ülikooli juures, sh ei pakuta ka teenuseid prototüübi arendamiseks jne.</p>
6.	<p>Seletuskirjas puudub selgitus, kuidas on teaduskiirendi seotud ülikoolide pädevuse arendamisega teadustulemuste kommertsialiseerimise osas. Palume täiendada seletuskirja.</p>	<p>Teadmiseks võetud. Teaduskiirendi eesmärk on kaardistada ja arendada teaduspõhise ettevõtluse ökosüsteemi kui ka pakkuda vajalikke teenuseid teaduspõhiste iduettevõtjatele. Ülikoolid saavad osaleda teaduskiirendi operaatori hankes kas individuaalselt või partnerluses teiste organisatsioonidega, mis loob neile võimaluse ise kujundada pädevust suurendavaid tegevusi. Kui nad ei osale hankes, siis kaasab teaduskiirendi operaator nad ühena selle ökosüsteemi osalistest ökosüsteemide kaardistamise ja arendamise tegevustesse.</p>
7.	<p>Seletuskirjas on tegevuse lisamise ühe põhjendusena viidatud uuringule „Teaduse kommertsialiseerimine Eestis“. Samas on selleteemalisi uuringuid Eestis tehtud rohkem ning leiame, et vaid ühe uuringu järeldustele tuginemine ei ole antud juhul asjakohane. Seda enam, et uuringu põhjal tuuakse välja peamised muudatused ülikoolide kommertsialiseerimistegevustes, samas kui meetme</p>	<p>Teadmiseks võetud, seletuskirjas on välja toodud rohkem tegevusi põhjendavaid uuringuid kui nimetatud „Teaduse kommertsialiseerimine Eestis“ uuring.</p>

	tegevus on suunatud teadmismahukate iduettevõtete tegevuse toetamisele.	
8.	Eelnõust ei selgu, kuidas on tagatud AS SmartCap pädevus tegevuse teadmismahukuse hindamisel ehk kes ja kuidas hakkab hindama, et toetuse saaja tegevus on teadus- ja arendustegevus. Palume lisada täiendav selgitus seletuskirja.	Teadmiseks võetud. AS SmartCap on olemas kompetents ja varasem kogemus kiirendiprogrammide rakendamisel ja elluviimisel. Kõikides senistes ja planeeritavates tegevustes puudulikud kompetentsid mehitatakse jooksvalt või kujundatakse hanked selliselt, et kompetents oleks tagatud hanke pakkuja meeskonnas.
9.	Seletuskirjas on märgitud uuringu tulemusena, et „teadlased ei ole motiveeritud ettevõtlusega tegelema, sest ülikoolide karjäärimudel ei soodusta ülikooliväliseid tegevusi“. Juhime tähelepanu, et mitmed ülikoolid on muutnud juba oma karjäärimudeleid. Näiteks Tartu Ülikooli nõukogus 20. aprillil 2020. a vastu võetud Tartu Ülikooli Arengukava kuni 2025: „Teadmussiirdepõige: Loome ülikooli töötajatele võimaluse teadmussiirdepõikeks ettevõtlusesse, säilitades akadeemilise ametikoha ajal, mil töötaja on seotud ettevõtte arendustegevusega või pühendub uue ettevõtte arendamisele. Arvestame teadmussiiret akadeemilise töötaja töö osana, tunnustades parimaid.“. Leiame, et nimetatud info on oluline ja võiks olla ka seletuskirjas kajastatud.	Teadmiseks võetud , kirjeldatud muutus karjäärimudelil on väga tervitatav ja oluline samm. Kuivõrd uuringu tegemise hetkeks ei olnud see info kättesaadav, siis täiendame vastava infoga seletuskirja.